

Türk Toplumunun Rekreatif Etkinliklere Katılımlarındaki Sosyolojik Etkenler

Sociological Factors in the Participation of the Turkish Society in Recreational Activities

ÖZET

Bu çalışmada Türk toplumunun rekreatif etkinliklere katılımlarındaki sosyolojik etkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu makalenin bir diğer amacı, rekreatif etkinliklere katılımının toplumumuz açısından önemini vurgulamak ve rekreatif etkinliklere katılımın devamını teşvik etmektir. Yapmış olduğumuz bu çalışmada yöntem olarak araştırma yöntem ve tekniklerinden birisi olan belge analizi tekniği kullanılmıştır. Mevcut çalışmada, 2022 Ağustos-2023 Ocak tarihleri arasında rekreatif etkinliklere katılımlarla ilgili yapılan araştırmalardan ilgili veriler derlenmiştir. Bowen (2009)'a göre doküman analizi yöntemi hem dijital ortamda yer alan hem de basılı olarak bulunan belgelerin sistematik bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Sonuç olarak yapmış olduğumuz bu çalışmada Türk toplumunun rekreatif etkinliklere katılımlarındaki sosyolojik etkenlerle baktığımız zaman hızlı kentleşme, ekonomi, eğitim, sağlık gibi etkenlerin rekreatif etkinliklere katılım ve tercihleri etkilediği görülmüştür. Ortaya konulan etkenlerin, bireylerin rekreatif etkinliklere katılımını etkilediğini düşünürsek, bu konu hakkında daha fazla çalışma yapılmasının alan yazına önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Toplumunu, Rekreatif Etkinlikler, Sosyoloji

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the sociological factors in the participation of Turkish society in recreational activities. Another aim of this article is to highlight the importance of participation in recreational activities for our society and to encourage the continuation of participation in recreational activities. In this research we have done, document analysis technique, which is one of the research methods and techniques, was used as a method. In the present study, the relevant data were compiled from the researches on participation in recreational activities between August 2022 and January 2023. According to Bowen (2009), the document analysis method allows the systematic evaluation of both digital and printed documents. As a result, in this study we have done, when we look at the sociological factors in the participation of Turkish society in recreational activities, we observed that factors such as rapid urbanization, economy, education, health affect participation and preferences in recreational activities. Considering that many factors affect the participation of individuals in recreational activities, it is thought that more studies on this subject will contribute significantly to the literature.

Keywords: Turkish Society, Recreational Activities, Sociology

GİRİŞ

Toplumların yaşadığı değişimler ve gelişmeler hem bireyleri hem toplumları birçok yönde etkilemiştir. Bu bağlamda sanayi devrimine bağlı olarak ekonomik, siyasal ve toplumsal dönüşümler ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak hızlı kentleşme bireylerin yaşamlarında önemli değişimlere yol açmıştır.

Sanayi devrimi, Avrupa'da 18. yüzyılda, yeni icatların üretime etki etmiş olması ve bu bağlamda makineleşmiş endüstriyi beraberinde getirmesiyle oluşan gelişmelerin ana mal birikimini arttırmasıyla ortaya çıkmıştır (Yıldız, 2013). Sanayi devrimi batılı toplumların yaşamlarında köklü değişikliklere neden olmuş, fakat bu değişiklikler çok hızlı gerçekleşmemiştir. 18. yüzyılın ortalarında çıkan sanayi devrimi, günümüze kadar devam etmektedir (Tanilli, 2006). Sanayi devrimiyle binlerce yıldır kullanılan odunun yerini kömürün alması, köylerden kentlere yüksek rakamlarda göçlerin başlaması ve kentlere göçen tarım işçilerinin sanayi alanına geçmesi, hızlı ve çarpık kentleşme gibi birçok durumla karşılaşmıştır.

Sanayi devriminden sonra modern kentlerde sosyal yaşam her açıdan ölçülü planlamaya, bir başka deyişle üretim ve verimliliğe dayalı bir düzene evrilmiştir. Bu anlamda birey rekabetçi koşullarla mücadele etmek durumunda kalmıştır (Bauman, 2014; 2016). Birey metropolde izole olmuş yabancı ve yalnızlık yüklü bir kimliğe bürünmüştür. Kentin gayri şahsi ilişkiler dizgesi, bir özne olarak bireyin var oluşuna imkân tanımamaktadır. Kişisel, sosyal ve duygusal yaşamın renklerini donuklaştırmaktadır (Simmel, 1996; Ayaç,

Vedat Kılınç¹
Pero Duygü Dumangöz²

How to Cite This Article
Kılınç, V. & Dumangöz, P.
D. (2023). "Türk
Toplumunun Rekreatif
Etkinliklere Katılımlarındaki
Sosyolojik Etkenler",
International Social Mentality
and Researcher Thinkers
Journal, (Issn:2630-631X)
9(70): 3275-3281. DOI:
[http://dx.doi.org/10.29228/sm
ryj.69000](http://dx.doi.org/10.29228/sm
ryj.69000)

Arrival: 20 February 2023
Published: 30 April 2023

Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreatif ABD, Aydın, Türkiye

² Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Aydın, Türkiye

2020). Bu bağlamda sanayileşme kavramı ile beraber gelişim gösteren rekreasyon olgusu ile, bireylerin sınırlandırılmış yaşamlarından uzaklaşmasını sağlayıp, psikolojik ve fizyolojik olarak iyi oluş sağladığı düşünülmektedir.

Sağlık bir bütün olarak düşünüldüğünde, insanların fiziksel ve psikolojik olarak daha iyi bir yaşam sürdürülebilmeleri için, fiziksel etkinliklerin önemi son zamanlarda yapılan çeşitli bilimsel çalışmalar ile daha çok anlaşılmıştır (Akt. Altınışık & Çelik, 2021). Dolayısıyla insanların boş zamanları ve bu süre zarfında gerçekleştirdikleri faaliyetler oldukça önem kazanmıştır (Akt. Turhal, Altınışık & Şahin, 2020).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Latince “Recreatio” kelimesinden türeyen ve yenilenmek, yeniden doğmak gibi anlamlara gelen rekreasyon; insanların serbest zamanlarında bireysel veya grup halinde yapmış oldukları faaliyetler olarak tanımlanabilir (Akt. Ölçücü & Bülbül, 2022). Rekreasyon geleneksel anlamıyla, bireyi ağır, yapmakla yükümlü olduğu aktiviteleri veya işi için yenileyip hazır oluş sağlayan, gönüllülük prensibi esas alınarak seçilen, neşelendirici ve dinlendirici bir aktivite süreci olarak kabul edilmektedir (Pala, 2012). Bir başka tanıma göre ise rekreasyon, kişinin mesleki, ailevi, toplumsal görevlerini tamamladıktan sonra, bireysel iradesiyle gönüllü olarak seçeceği bir seri dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini artırma ve kendini yenileme aktivitelerine dahil olmasıdır. (Gökmen, 1985; Kraus, 1997).

Kısaca rekreasyon, insanların sınırlandırılmış yaşamlarındaki zorunlu davranışlar dışında kalan diliminde (serbest zamanda), gönüllülük prensibi esasında katılım gerçekleştirdikleri ve doyum sağladıkları etkinliklerdir (Hazar, 2009).

Rekreasyon günümüzde bireyin hayatını sürdürülebilmesi için bir ihtiyaç ve yaşam kalitesine büyük ölçüde etkide bulunan bir öge şeklinde görülmektedir (Nalbantoğlu, 1997). Bireylerin veya toplumların rekreasyonel aktivitelerine katılabilmesi için veya katıldıkları aktiviteleri verimli olarak gerçekleştirebilmesi için bazı ölçütlerin oluşması gerekmektedir. Zaman, ekonomik olarak yeterli güce sahip olmak, rekreatif etkinliklerin gerçekleştirileceği mekânların varlığı, aynı zamanda bu alanların niteliği ve rekreatif aktivite çeşitliliği bu ölçütlerin en önemli olanlardandır (Sevil, 2012; Karaküçük & Akgül, 2016).

İnsanların çoğunluğu serbest zaman faaliyetlerini çalıştıkları işten daha tatmin edici bulsalar da, serbest zaman en az iş kadar önemlidir; sinema ve konser gibi kültürel olan değerlere zaman ayırabilmek şahsi yaşamları daha etkili kılmaktadır (Ertekin vd., 2014). Farklı bir açıdan ele alınacak olursa, bir bireyin serbest zamanlarını nasıl kullanmış olduğu, yaşamın başka bölümlerini de sürekli etkiler. Bireyler ne yaparlarsa yapsınlar, kendi başlarına az da olsa zaman geçirmeliler ve serbest zamanlarını bir şeyler üretecek şekilde kullanmalıdırlar. Toplumdaki yaşayan kişiler, gelecekteki planlarını ve gelecek hedeflerini yaparlarken işleri ve serbest zamanları arasındaki dengeyi çok dikkatlice düşünmelidir (Binbaşıoğlu & Tuna, 2014).

Rekreasyonel etkinliklere katılımı kültür, nüfus, ekonomi, çevre koşulları, eğitim gibi birçok sosyolojik olguların etki ettiği düşünülmektedir. Sosyoloji, akademik bir disiplin olarak 19. yy.’da oluşmuş olsa da, insan ve toplum üzerine dizgesel düşünme Aydınlanma Çağında oluşmaya başlamıştır. Bu dönemde geliştirilen yeni ve eleştirel bir yaklaşım, toplumsal süreçlerin anlaşılmasını sağlayacak olan sosyal bilimsel yaklaşımın geliştirilmesi için gerekli alt yapıyı oluşturmuştur (Suğur, 2011). Bu bağlamda sosyolojiyi kısaca tanımlayacak olursak sosyal grupları, bireyleri, kurumsal yapıları ve örgütlenmeleri, kurum ve kuruluşu içerisinde inceleyen ve sosyal örgütlenme ve kurumlar içindeki değişimlerin neden ve sonuçlarını inceleyen özel bir bilim dalıdır (Dönmezer, 1982). Sosyal rekreasyon faaliyetleri bireylerin ekonomik durumları ile yakından ilişkilidir. Bireyin geliri ne kadar artarsa sosyal rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirime durumu o kadar artmaktadır (Gülner, 2022, akt. Güler, Altınışık & Bulut, 2022). Toplumsal bir ahenk içerisinde yaşamaya çalışan birey, zaman içerisinde birbiriyle olan ilişkilerinde sorunlar ve karmaşalar yaşamasından dolayı, bu sorunlarını ortadan kaldırmak için sosyoloji biliminden yararlanmaya çalışmıştır (Dever, 2008).

Bu araştırmanın amacı Türk toplumunun rekreasyonel etkinliklere katılımındaki sosyolojik etmenleri incelemektir. Alan yazında bulunan çalışmalar incelenerek Türk toplumunun rekreasyonel aktivitelerine katılımını engelleyen etkenlerin tespit edilmesiyle birlikte doğru bir rekreasyon planlaması ve politikası ile sağlıklı bir şekilde bireylerin rekreasyonel aktivitelerine katılımını sağlayabilmektir.

YÖNTEM

Yapmış olduğumuz bu çalışmada yöntem olarak araştırma yöntem ve teknikleri içerisinde yer alan belge çözümleme yöntemi kullanılmıştır. Mevcut çalışmada rekreasyon etkinliklerine katılımlarla ilgili yapılan araştırmalardan ilgili veriler derlenmiştir. Bowen (2009)’a göre doküman analizi yöntemi hem dijital ortamda yer alan hem de basılı olarak bulunun belgelerin sistematik bir şekilde değerlendirilmesine olanak

tanımlanmaktadır. Doküman analizi yönteminin kullanıldığı çalışmalarda araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak, çeşitli yazılı metinlerin elde edilmesi, incelenmesi, sorgulanması ve çözümlenmesi amaçlanmıştır. Koyuncu, Şata & Karakaya (2018)'e göre, doküman analizinin kullanıldığı araştırmalar katılımcılara bir konu hakkında bilgi ya da veri sağlayabilmektedir.

Bilgi Toplama Kaynakları

Çalışma boyunca bilgi toplama kaynağı olarak öncelikle konuyla ilgili ilk elden bilgi içeren birincil kaynaklar kullanılmıştır. Birincil kaynaklar araştırma açısından kuramsal alt yapının oluşturulmasında en mühim kaynaklardır. Seçilen bu kaynaklar direkt ilgili konu başlıklarının araştırılması neticesinde ilgili konu başlığına gönderme yapan kaynaklara ulaşılmıştır.

BULGULAR

Rekreatif Etkinliklere Katılımda Eğitim

Eğitim, bilgili ile bir bütün ala gelerek, kişinin eğitim alması veya öğretmesi yolu ile yüksek bir yaşam kalitesine erişmesinin, toplumda yükselmesinin birinci adımudur. Başka bir tabirle eğitim, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel gelişimin sağlanabilmesi için en önemli güdüleyici güç ve verimliliğin artırılabilmesi için gereken en önemli unsurlardan birisidir (Özyılmaz, 2017).

Sosyal yaşamımızda önemli yer tutan rekreasyon aktivitelerinin düzenlenmesinde, günümüzde eğitim kurumları önemli roller oynamaktadırlar (Mete & Ağaoğlu, 2003). Eğitim kurumlarında eğitim gören öğrenciler okulun sağlamış olduğu çerçevesinde rekreasyonel aktivitelere katılabilmektedirler (Balcı, 2003). Rekreasyonel aktivitelere katılmış olmanın katkılarına rağmen öğrenciler, rekreasyonel aktivitelere çeşitli nedenlerle dâhil olamamaktadırlar (Karaküçük & Gürbüz, 2007). Öğrenciler üzerinde yapılan bazı araştırmalarda, birçok gencin serbest zamanlarında neler yapacaklarını ya da olumsuz faaliyetlerde serbest zamanlarını ne şekilde geçirecek olduklarını bilmediklerini, fakat mümkün olan zamanlarda çok çeşitli aktif etkinliklere katılmaya istekli olduklarını ortaya koyulmuştur (Demir, 2003).

Eğitim bireyin kişisel gelişimine katkı sağladığı gibi kişinin iyi bir gelir, statü, iyi bir meslek elde etmesine de basamak sağlar. Bu etkenlerin rekreatif etkinliklere katılımı arttırdığı düşünülmektedir.

İnsanların eğitim seviyeleri ne kadar yüksekse rekreasyona ilişkin faaliyetlere katılımcılığı da o oranda daha yüksek olmaktadır. Yüksek seviyede eğitim alan bireyin, daha çok sosyal statüye sahip olması, daha çok ekonomik gelir elde etmesinden yola çıkarak bu ilişki desteklenebilir (Badmin, Coombs & Rayner, 1992).

Karşah'ın yapmış olduğu çalışmaya baktığımız zaman, bireylerin eğitim düzeylerinin artmasıyla birlikte rekreatif etkinliklere katılım sıklıklarının da aynı düzeyde arttığı gözlemlenmiştir (2017). Alakoçu'un yapmış olduğu çalışmaya baktığımız da ise zayıf bir korelasyon olmakla birlikte, eğitim düzeyleri ile rekreatif faaliyetlere katılımları arasında anlamlı pozitif yönlü korelasyon bulunmuş, bireylerin eğitim seviyeleri arttıkça, rekreatif etkinliklere daha sık katıldıkları gözlemlenmiştir (2018).

Rekreatif Etkinlere Katılımda Ekonomi

Ekonomi teriminin Yunanca ev ile ev yönetimi anlamına gelen "oikos" sözcüğü ile yasa manasına gelen "nomos" sözcüğünden türetildiği ve ilk kez Aristoteles tarafından ortaya çıkarıldığı belirtilmiştir (Hançerlioğlu, 1976). Aristoteles'in ekonomiyi bu anlamda kullanması, kavramın ilk olarak ortaya çıkma sürecindeki başlangıç aşaması şartlarına göre bir tanımlamadır. Bu anlamda Arendt (1994), ekonomik olan, bireyin ve türün hayatıyla ilgili yani haneye (oikos) ait bir meseledir ve tanımı gereği siyasal olmayandır (Arendt, 1994) tespitinde bulunurken, Rousseau (2005) ise, ekonomi sahip olunmayanı ele geçirme arayışından çok, elde olanı akıllıca yönetme sanatıdır şeklinde tarif eder.

Ekonomi bilimi, toplum halinde yaşamını sürdüren insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için, gerçekleştirmeye mecbur buldukları ekonomik faaliyetlerdir. Bu faaliyetler üretim, tüketim, bölüşüm, mübadele gibi ekonomik eylemlerdir (Zeytinoğlu, 1985; Bölükbaş, 2021). Ekonomik faaliyetler olmaksızın insanlar yaşamlarını sürdüremezler. Çünkü ekonomik faaliyetler, insanların yaşam olanaklarını sağlamak için gerekli gördükleri eylemlerden doğmuştur. İnsanı bu eylemlere sevk eden, doğada her şeyin insan yaşamına uygun olarak bulunmayışıdır (Bölükbaş, 2021).

Aşkın'ın 2016'da yapmış olduğu çalışmasına baktığımızda ekonomik durumların dağılımında orta ekonomik seviyedeki (224 kişi, %66.2) öğretmenlerin genel olarak eşlerinin de memur oldukları gözlenmektedir. Bireyler maddi anlamda yeterli birikimlere sahip olduklarından dolayı daha rahat bir hayat yaşamalarına ve serbest zaman etkinliklerine katılım sağladıklarını aynı zamanda rekreatif etkinlikleri tercih ederken kazanç

sağlayıcı rekreasyonel faaliyetlerde bulunduğu (fındık toplatımı, alabalık, bal üretimi vs.) gözlemlenmiştir. (Aşkın, 2016).

Jackson & Searle (1985)'nin yapmış olduğu bir çalışmada rekreasyon yöneticilerinin ekonomi ve maliye gibi sorunlarla karşılaştığı ve işlerini karmaşık hale getirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Karakan ve arkadaşlarının, yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılımını incelediği bir çalışmada faktör analizi sonuçlarını incelediğimiz zaman rekreatif etkinliklere katılımında ekonomik durumun önemli olduğu gözlemlenmiştir (2021).

Rekreatif Etkinliklere Katılımda Hızlı Kentleşmenin Etkisi

Günümüzde hızla artan nüfus ve kırsaldan kente göç, doğal kaynakların hızla tüketimi gibi sosyo-ekonomik etkenler, çevresel sorunlara neden olmaktadır (Gülgün vd., 2014). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte siyasi, sosyo-ekonomik ve toplum üzerinde oluşturduğu etkiyle beraber özellikle 1950'li yıllardan bu yana, ülkemizde yoğun bir kentleşme olgusu dikkat çekmektedir. Tarım alanlarının artan nüfusa yeterli gelmemesi, daha güzel şartlarda yaşama ümidi, eğitim ve sağlık gibi elzem ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla şehir merkezlerine toplanan nüfus, ülkemizde modern şehircilik kavramının kök salmasını zorunlu kılmıştır (Çelik, 2007). Gelişen teknolojinin beraberinde sanayileşmeyi de getirmesiyle birlikte iş olanakları ve sanayi bölgelerinde nüfus artışı yaşanmıştır. Bireylerin sanayi bölgelerine göç etmeleri sonucunda büyüyen kentler zamanla kalabalıklaşarak yaşanması güç ve yorucu yerler olmuşlardır. (Şimşek & Korkut, 2009).

Fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama gayretinde olan bireyler sosyo-kültürel, maddi ve fizyolojik imkânları ile serbest zamanlarını değerlendirmek ve kaybettikleri enerjilerini tekrar elde etmek niyetiyle rekreatif etkinlik yapabilecekleri alanlara yönelmektedirler. Bu sebeple şehirde yaşayan bireylerin bu yöndeki ihtiyaçlarını günlük yaşam çevresi içinde karşılanması ve bunu sağlayacak kentsel rekreasyon alanları büyük önem kazanmaktadır (Şimşek & Korkut, 2009). Modern toplumun gelişmeleri bireylere rahatlık sağlarken bir yandan da bireylerin yaşamlarında doğal hareketlerini düşürmektedir. Bu bağlamda yaşam içinde oluşan hareketsiz yaşam, spor aktivitelerinin, rekreatif etkinliklerin bir yaşam şekli haline gelmesi ve bireylerin günlük yaşamlarından bu etkinliklere vakit ayırmasını sağlayacak bir kültürün oluşumuyla telafi edilecektir (Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı, 1996).

Üstündağ ve arkadaşlarının yapmış olduğu “Spor ve Rekreasyon Alanlarının Şehir Planlamasındaki Yeri ve Önemi” adlı çalışmanın sonucuna baktığımız da, sporun her yaşta bireyin hayatına girmesi ve bir yaşam biçimi haline getirilmesi önemli ölçüde insanların gençlik dönemlerinde spor imkânlarına kavuşmuş olmasına bağlıdır. Bunun için yerleşim alanlarında merkezde ve ortama özdeşleşmiş, doğru planlanmış spor ve rekreatif etkinlik alanlarına, aynı zamanda gerekli altyapıya gereksinim olduğu sonucuna varılmıştır (2011).

Güven'in 1999'da yapmış olduğu bir çalışmanın sonucunda, Balçova'da hızlı kentleşme ve nüfus artışıyla birlikte, rekreatif etkinlik alanlarının azaldığı, ayrıca bu alanların niteliklerinin azaldığı, kullanıcı sayılarının yükseldiği ve hizmet yarıçaplarının yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır.

Bu bağlamda sanayi devriminin beraberinde getirdiği hızlı kentleşme rekreasyon alanlarının azalmasına, var olan alanlarında niteliklerinde azalma oluşmasına neden olduğu görülmektedir. Yoğun iş yaşamı ve günlük stresten uzaklaşmak isteyen bireylerin sayılarının gün geçtikçe artması rekreatif etkinliklere olan ilgiyi arttırmış olsa da, açık alan rekreasyon aktivitelerinin yetersizliği bireylerin rekreatif etkinliklere katılımını kısıtlamaktadır.

Rekreatif Etkinliklere Katılımda Sağlık

Sağlık, insanın yaratılmasından bu yana en çok vurgulanan kavramlardan biridir (Murathan vd., 2017). Bireyin sosyal ve zihinsel olarak sağlıklı olması, fiziksel olarak sağlıklı olmasıyla da alakalıdır (Murathan vd., 2013). Monoton yaşayan bireyleri hayata karşı daha hoşgörüsüz kılar (Kızılkoca, 2017). Son zamanlarda yaşanan teknolojik gelişmelerle beraber tıbbi gelişmelerin de katkılarıyla insanlar daha uzun bir yaşam beklentisinde olmakla birlikte, bu beklenti kuşkusuz sağlıklı ve tatmin duyulan bir yaşam olduğunda değerli ve anlamlı olacaktır. Özellikle gençlikte sağlığın korunması, sigara gibi zararlı maddelerden uzak durmaya bağlıdır (Tüfekçi vd., 2016).

Masa başında uzun süren çalışma hayatının, hareketiz yaşamın, fiziksel aktiviteden uzak kalma gibi durumların bireylerin yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkilediğini düşünmekteyiz. Bu bağlamda bireylerin rekreatif etkinliklere katılımında sağlık olgusunun önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Farklı yaş gruplarında, farklı demografik özelliklere sahip bireylerde, değişik yaşam koşulları içerisinde uygulanabilir rekreatif faaliyetler sayesinde, bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal yenilenme yaşamları, bu alanlarda beceri kapasitelerinin ve muhtemel sorunlara karşı bahsetme kapasitelerinin artması ile sağlıklı ve

yaşamdan tatmin sağlayan bireyler, dolayısıyla tatmin olmuş olan ve yüksek verimlilikte bir toplum var olması kolaylaşacaktır (Er, 2020). Bunun yanında rekreasyonel ve sportif faaliyetlerin gelişimsel özellikleri itibarıyla akranlarından belli bir oranda farklılık gösteren engelli bireyler üzerindeki etkinliği de oldukça önemlidir (Altınışik, İlhan & Kurtipek, 2021). Elçi ve arkadaşlarının 2019’da yaptıkları “Bireylerin Rekreasyonda Algılanan Sağlık Çıktıları ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmaya baktığımız zaman, serbest zamanlarında fiziksel aktiviteye katılım sağlayan kişilerin, psikolojik deneyimin gerçekleşmesine ilişkin sağlık algılarının diğer bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, araştırmaya katılan bireylerin yaşam doyum düzeylerinin artmasıyla birlikte rekreasyonda algılanan sağlık çıktılarının arttığı söylenebilir (Elçi, Doğan & Gürbüz, 2019).

TARTIŞMA VE SONUÇ

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana hep hareket halinde olmuştur. İş hayatı, yaşam mücadelesi, kişisel durumlar gibi birçok konu insanın hep bir arayış hep bir hareket içinde kalmasına neden olmuştur. Sanayi devrimi ile ortaya çıkan hızlı kentleşme durumu beraberinde çarpık kentleşmeyi de getirmiştir. Bu bağlamda rekreatif etkinliklerin gerçekleştirileceği alanlarda azalma veya alanların niteliklerinin düşmesi bireylerin rekreatif etkinliklere katılımını önemli ölçüde etkilemiştir. Sanayi devriminin beraberinde getirdiği bir başka sorunda çalışma hayatının artışı olmuştur. Günümüz insanının uzun süren çalışma hayatı ve yorucu bir gün geçirmesinin ardından rekreatif etkinliklere ayırdıkları zamanlarda azalma olduğundan dolayı bu durumun rekreatif etkinliklerine katılımlarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Bir diğer etken olan eğitim açısından ele aldığımız da ise genel anlamda eğitim seviyesi yüksek bireylerin rekreatif etkinliklere katılım oranlarının, eğitim seviyesi düşük bireylere göre daha fazla olduğu çalışmalarda gözlenmiştir. Aynı zamanda eğitim seviyesi sadece rekreatif etkinliklere katılım düzeyini değil rekreatif etkinliklerin tercihi anlamında da önem kazanmaktadır.

Rekreatif etkinliklere katılım sağlayan bireylerin katılım sağladıkları serbest zaman faaliyetleri ile eğitim seviyeleri arasında ilişki bulunmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan kişiler, sinema, tiyatro, opera, bale gibi rekreasyonel faaliyetlere katılım sağlamayı tercih ederken, eğitim düzeyi düşük olan bireyler bu tür rekreasyonel etkinliklere daha az katılım sağlamayı tercih etmektedirler (Sağcan, 1986).

Ekonomi açısından baktığımız da ise günümüz şartlarında ekonominin her konuda önemli bir etkiye sahip olduğu kadar rekreasyon alanında da önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Bireylerin ekonomik durumlarının rekreatif etkinliklere katılım oranlarını etkilediği, yapılan çalışmalarla da ortaya konulmuştur. Daha iyi ekonomik duruma sahip olan bireylerin düşük olan bireylere göre daha çok rekreatif etkinliğe katıldığı sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda ekonomik durum rekreatif etkinliklerin çeşitliliği noktasında, aynı eğitim durumu değişkeninde olduğu gibi etki gösterdiği düşünülmektedir. Sosyal destek spora katılımı arttırılabilir ve toplumumuzda rekreasyonel etkinliklerin yeterince finanse edilmesi gerekir.

Sonuç olarak yapmış olduğumuz bu çalışmada Türk toplumunun rekreasyonel etkinliklere katılımlarındaki sosyolojik etkenlere baktığımız zaman hızlı kentleşme, ekonomi, eğitim, sağlık gibi etkenlerin rekreatif etkinliklere katılım ve tercihleri etkilediğini gözlemlenmiştir. Birçok etkenin bireylerin rekreatif etkinliklere katılımını etkilediğini düşünürsek, bu konu hakkında daha çok çalışma yapılmasının literatüre önemli ölçüde katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Alakoç, F. (2019). Sosyo-demografik değişkenlerin rekreasyon katılımına etki: İstanbul (Kadıköy ve Maltepe) örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Altınışik, Ü. & Çelik, A. (2021). “Investigation of service quality perceived by fitness center consumers”, Pakistan Journal of Medical & Health Sciences, 10(15):3225-3229.

Altınışik, Ü., İlhan, E. L. & Kurtipek, S. (2021). “Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık: spor yöneticisi adayları üzerine bir araştırma”, CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16(2):79-90.

Arendt, H. (1994). İnsanlık Durumu, İletişim Yayınları, İstanbul.

Aşkın, C. (2016). “Öğretmenlerin serbest zaman eğitimi ve rekreasyon (serbest zamanda yapılan aktiviteler) etkinliklerine katılımlarındaki sosyo, ekonomik, kültürel etkenler-Düzce örneği”, Milli Eğitim Dergisi, 45(209):160-189.

Aytaç, Ö. (2020). “Kent in ve kentsel yaşamın patolojisi”, Şehir ve Medeniyet Şehir Araştırmaları Dergisi, 6(12):11-36.

- Badmin, P., Martyn, C. & Graham, R. (1992). *Leisure Operational Management: Facilities* (Longman/ ILAM Leisure Management Series), Uk: Longman.
- Balcı, V. (2003). “Ankara'daki üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması”, *Milli Eğitim Dergisi*, 158:161-73.
- Bauman, Z. (2014). *Modernite, Kapitalizm, Sosyalizm: Küresel Çağda Sosyal Adaletsizlik*, Say Yayınları, İstanbul.
- Bauman, Z. (2016). *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Binbaşıoğlu, H. & Tuna, H. (2014). “Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarına yönelik tutumları: Doğu Anadolu Bölgesindeki MYO öğrencilerine yönelik bir araştırma”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2):74-93.
- Bowen, G. A. (2009). “Document analysis as a qualitative research method”, *Qualitative Research Journal*, 9(2):27-40.
- Bölükbaş, M. (2021). *Ekonomi politik: Tarih, teori ve kavram* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bursa.
- Çelik, K. (2007). *Tarım Topraklarının Kentsel Arsa Olarak İmara Açılmasının Getirmiş Olduğu Sorunlar*, 11. Türkiye Bilimsel Harita ve Teknik Kurultayı, 2-6 Nisan, Ankara, s. 2-6.
- Demir, C. (2003). *Demografik Özellikler İle Sağlanan İmkanların Sportif Faaliyet Tercihleri Üzerine Etkileri; Üniversite Gençliğine Yönelik Bir Uygulama*, 1. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Türk Hava Kurumu Basım Evi İşletmeciliği, Ankara.
- Dever, A. (2008). *Sosyolojik boyutlarıyla spor* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Dönmezer, S. (1982). *Sosyoloji, Savaş Yayınları*, Ankara.
- Elçi, G., Doğan, M., & Gürbüz, B. (2019). “Bireylerin rekreasyonda algılanan sağlık çıktıları ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi”, *International Journal of Sport Exercise and Taining Sciences-IJSETS*, 5(3):93-106.
- Er, Y. (2020) *Sağlık ve Rekreasyon, Sporda Yeni Akademik Çalışmalar*, Akademisyen Kitapevi, Ankara.
- Ertekin, U., Penez, B., Sofuoğlu, S. & Sözen, S. (2014). *Sosyoloji 1.*, Devlet Kitapları, Ankara.
- Gökmen, H. (1985). *Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri*, Megsb Yayını, Ankara.
- Gülgün, B., Güney, M., A., Aktaş, E., & Yazıcı, K., (2014). “Role of landscape architect in interdisciplinary planing of sustainable cities”, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 15(4):1877–1880.
- Güler, H., Altınışık, Ü., & Bulut., Ç., (2022). *Meta evrende spor ve rekreasyon (metaverse spor ve rekreasyon ilişkisi)*. İ. Özmutlu & Y. Arı (Ed.), *Spor Bilimlerinde Betimsel Metinler içinde* (125-144), Efe Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Güven, T. (1999). *İzmir – Balçova kentsel yerleşim merkezinin rekreasyon planlaması açısından sorunları ve çözüm olanakları üzerine araştırmalar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hançerlioğlu, O. (1976). *Ekonomi Sözlüğü*, Yükselen Yayıncılık, İstanbul.
- Hazar, A. (2009). *Rekreasyon ve Animasyon*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Jackson, E. L., & Searle, M. S. (1985). “Recreation non-participation and barriers to participation: concepts, and models”, *Loisir et Societe/Society and Leisure*, 8(2):693-707.
- Karakan, H. İ., Ertaş, Ç., Çolak, O., & Yurtman, S. (2021). “Yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen faktörlere yönelik bir çalışma”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2):557-569.
- Karaküçük, S. & Akgül, B. M. (2016). *Rekreasyon, Rekreasyon ve Çevre*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karaküçük, S., & Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve Kent(li)leşme*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karaşah, B. (2017). “Kentsel ve kırsal rekreasyon alanlarına yönelik kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi ‘Artvin kenti örneği’”, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1):58-69.

- Kızılkoca M.(2017). “Amatör futbolcuların mobbinge maruz kalma sıklıklarının belirlenmesi”, Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Müsbid), 6(11):34-45.
- Kraus, R.G. (1997). *Recreation and Leisure in Modern Society*, Santa Monica Goodyear Publishing, Inc.
- Koyuncu, M. S., Şata, M. & Karakaya, İ. (2018). “Eğitimde ölçme ve değerlendirme kongrelerinde sunulan bildirilerin doküman analizi yöntemi ile incelenmesi”, *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 9(2):216-238
- Mete, B., & Ağaoğlu, S.A. (2003). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampusü akademik ve idari personelin rekreatif aktivitelere katılım ve bakış açılarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi*, 10-11 Ekim, Ankara, s. 421-426.
- Murathan, F., Uğurlu, F. M., Murathan, T., & Koç, M. (2017). “Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının karşılaştırılması (Adıyaman Üniversitesi örneği)”, *Electronic Turkish Studies*, 12(3):493-504.
- Murathan, T., Yetiş, Ü., Murathan, F., Aktuğ, Z. B., & DüNDAR, A. (2013). “Üniversite öğrencilerinde sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile fiziksel aktivite düzeylerinin incelenmesi”, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2):100-107.
- Nalbantoğlu, O. (1997). *Rekreasyon ekonomisi bağlamında kentsel rekreasyon alanlarının taşınmaz değerlerine olan etkilerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış doktora tezi)*. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ölçücü, B. & Bülbül, A. (2022). *Rekreasyonda güncel gelişmeler*. Z. F. Dinç (Ed.), *Spor Bilimleri III içinde* (123-124), Akademisyen Yayınevi, Ankara.
- Özyılmaz, Ö. (2017). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Arayışları*, Pegem Akademi, Ankara.
- Pala, A. (2012). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının ve mesleki doyumlarının tespiti ve incelenmesi (İstanbul-Pendik örneği)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Rousseau, J. J. (2005). *Ekonomi Politik*, İmge Kitapevi, Ankara.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*, Cumhuriyet Basımevi, İzmir.
- Sevil, T. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon: kavram ve özellikleri*. S. Kocaekşi(Ed.), *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi içinde* (2-26), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Simmel, G. (1996). *Metropol ve Zihinsel Yaşam*. *Cogito*, 8, 81-89.
- Suğur, S. (2011). *Klasik Sosyoloji Tarihi*, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Şimşek D. S., & Korkut A. B., (2009). “Kıyı şeridi rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde bir yöntem: Tekirdağ merkez ilçe örneği”, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 6(6):316-327.
- Tanilli, S. (2006). *Uygarlık Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Turhal, S. N., Altınışik, Ü. & Şahin, M. Y. (2020). “Leisure Management Skills of Faculty of Sport Sciences Students”, *Ambient Science*, 7 (Sp1):203-207.
- Tüfekçi, Ş., Çelebi, E., & Gündoğdu, C. (2016). “Determination of smoking habits of the leaders who served in youth camps”, *International Journal Of Sport Culture And Science*, 4(Special Issue 3):804-810.
- Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı (1996). “Birleşmiş Milletler, İnsan Yerleşimleri Konferansı”, HABİTAT II., 02 Haziran, İstanbul.
- Üstündağ, Ö., Devicioğlu, S., & Akarsu, E. E. (2011). *Spor ve Rekreasyon Alanlarının Şehir Planlamasındaki Yeri Ve Önemi*. In 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS’11), 16-18 Mayıs, Elazığ, s. 31-34).
- Yıldız, T. (2013). *Sanayi devriminin doğurduğu sanat anlayışları ve grafik tasarımın bu süreç içerisindeki gelişimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeytinoğlu, E. (1985). *Ekonomik Sistemler*. Marmara Üniversitesi Yayın No: 429. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları No: 373, Fatih Yayınevi Matbaası, İstanbul.